

LIKTA

Rīgā, 2005. gada 6. septembrī

Informācija masu medijiem

LIKTA pētījums par IT izmantošanu un nepieciešamajām zināšanām darba tirgū

“Latvijas Informācijas un komunikācijas tehnoloģijas asociācija” (LIKTA) ir uzsākusi Eiropas Kopienas iniciatīvas EQUAL projekta „Apmācība datoru un interneta lietošanā Latvijas bezdarbniekiem” īstenošanu. Projekts tiek finansēts no Eiropas Sociālā fonda un valsts budžeta līdzekļiem. Projekta ietvaros tiek veikti vairākos apjomīgi pētījumi. Viens no tiem ir “Pētījums par IT izmantošanu un nepieciešamajām zināšanām darba tirgū”.

Pētījuma mērķis bija projekta efektīvai īstenošanai nepieciešamās informācijas savākšana un apkopošana, un līdz ar to esošās starpības noskaidrošana starp datoru un interneta lietošanas zināšanu pieprasījumu no darba devēja puses un piedāvājumu no potenciālā darba ņēmēja puses darba tirgū. Pētījuma ietvaros tika aptaujāti 278 uzņēmumu darba devēji projektā iesaistītajos reģionos – Krāslavā, Preiļos, Valmierā un Ventspilī.

IT situācijas raksturojums

Pētījuma rezultāti rāda, ka par infrastruktūras attīstīšanu uzņēmumi kopumā rūpējas: 81% uzņēmumu tiek izmantoti datori, no tiem 75% ir interneta pieslēgums. Datorus neizmanto tikai ļoti mazi uzņēmumi. Galvenie iemesli datoru neizmantošanai ir finanšu trūkums un atbilstošu speciālistu trūkums. Ir pamats uzskatīt, ka, attīstot cilvēku datorprasmes, EQUAL projekts veicinās datoru un interneta izmantošanas līmeņa paaugstināšanos. Daļa darba devēju neprot datoru izmantot, līdz ar to viņiem nav pilnvērtīgs priekšstats par datoru un IT sniegtajām iespējām.

Datori pamatā tiek izmantoti uzņēmuma vadībā un administrācijā. Galvenās izmantošanas jomas ir grāmatvedība (88%), komunikācijas un internets (71%), lietvedība (62%) un uzņēmuma pamatdarbība (53%).

No 54 uzņēmumiem, kur datorus neizmanto, 83% ir mikro, 17% ir mazie uzņēmumi. Visbiežāk datorus neizmanto uzņēmumos, kas saistīti ar lauksaimniecību, medniecību un mežsaimniecību (30%), tirdzniecību un remontdarbiem (21%) un mājsaimniecību (11%). Kā būtiskākais datora neizmantošanas iemesls ir norādīts finanšu trūkums (38%), nedaudz retāk minēts kvalificētu speciālistu trūkums (31%) un tas, ka datori nav nepieciešami ražošanas procesā (28%).

31% atbilžu, ka trūkst kvalificētu speciālistu, norāda uz diviem momentiem:

- Darba devēji gaida, ka darbinieki paši iemācīsies strādāt ar datoru un tad darba devējs šīs prasmes centīsies izmantot uzņēmuma labā.
- Nav pietiekami daudz kvalificētu darbinieku, kas spētu datoru izmantot.

18% respondentu minēja kvalificētu speciālistu trūkumu un iemeslu „nav nepieciešams uzņēmuma darbībā” kopā, kas norāda uz situāciju – dators varētu būt noderīgs, bet šobrīd nav

neviens, kas ar to prastu strādāt vai pārliecināt vadību, ka uzņēmums ekonomiski iegūs no datoru izmantošanas.

Prasības darbiniekiem

Darbiniekiem nepieciešamās IT zināšanas vērtēja tikai tie uzņēmumi, kuri izmanto datorus. Tas arī nosaka to, ka praktiski visos uzņēmumos (97%) ir obligāti vajadzīgs vismaz viens darbinieks ar datoru zināšanām. Datorzināšanas ir nepieciešamas veiksmīgai konkurencei darba tirgū. 48% darbinieku obligāti nepieciešamas datorprasmes, 29% uzņēmumu gandrīz visiem darbiniekiem ir nepieciešamas datorzināšanas. Bez datorzināšanām var iztikt 45% no ražošanā iesaistītajiem strādniekiem un 18% ražošanas speciālistu. Šai darbinieku grupai esošās datorprasmes lielākoties ir minimālas vai nav vispār.

70% strādājošo ir nulles, minimālas vai nepietiekamas datorprasmes. No tiem darbiniekiem, kam darba pienākumu veikšanai nepieciešamas datorprasmes, vairāk kā 40% esošo darbinieku ir nepieciešama datorapmācība. Šī cilvēku grupa varētu būt mērķa auditorija apmācībai citos projektos, piemēram, *Latvija@pasaule*.

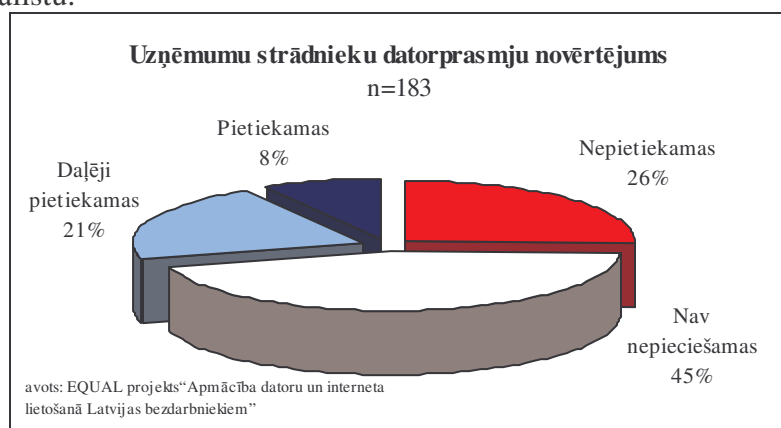
Pieprasījums pēc apmācītiem darbiniekiem ir lielāks nekā viņu nodrošinājums ar datortehniku. Tā, 29% uzņēmumu datorprasmēm jābūt gandrīz visiem darbiniekiem (76-100%), kamēr atbilstošs datoru īpatsvars (75-100% un vairāk) ir tikai 8% uzņēmumu. Tas norāda uz datoru izmantošanas praksi, kad vienu datoru darbam pārmaiņus lieto vairāki darbinieki, vai darbinieks, kurš ikdienā ar datoru nestrādā aizstāj kolēģi.

Darbinieku datorprasmju novērtējums

Darbinieku datorprasmju vērtējums ir viens no svarīgākajiem jautājumiem šajā pētījumā. EQUAL projekta ietvaros nebūs iespējams apmācīt cilvēkus, kas jau strādā uzņēmumos un kuriem šāda apmācība ir nepieciešama. Taču šī pētījuma rezultāti var būt noderīgi citos projektos, kas saistīti ar iedzīvotāju datorapmācību, piemēram, *Latvija@pasaule*.

Uzņēmuma vadītāju un biroja darbinieku datorprasmju vērtējumi praktiski ir identiski – 59% datorprasmes tiek vērtētas kā pietiekamas, 41% kā nepietiekamas vai daļēji pietiekamas. Ņemot vērā datoru īpatsvaru uzņēmumos, biroja darbinieku īpatsvaru un datoru izmantošanas mērķus redzam, ka tieši administrācija un biroja darbinieki būs galvenie datoru izmantotāji.

Uzņēmuma ražošanas speciālistiem jau iezīmējas tendence, ka lielai daļai (18%) datorprasmes nav nepieciešamas, krasi samazinās kā pietiekamas novērtētas prasmes (15%), daļēji pietiekamas – 47%, nepietiekamas 20%, t.i. faktiski apmācība būtu vajadzīga 67% ražošanas speciālistu.

Darbinieki, kam datorprasmes darbā nav nepieciešamas, veido 32% no visiem uzņēmuma darbiniekiem. Šo grupu veido 45% uzņēmumu strādnieku un 18% ražošanas speciālistu. Kā būtu vērtējamas šīs grupas datorprasmes? Lai gan tieši dati par to pētījumā nav, iespējams izdarīt secinājumus balstoties uz pārējo darbinieku datorprasmju novērtējumu. Tā kā visās

grupās uzņēmumos ir problemātiski atrast pietiekami sagatavotus datorlietotājus ir noprotams, ka šajos 32% lielākā daļa darbinieku ir ar minimālām datorzināšanām vai datoru neprot izmantot vispār. Šai grupai ir arī mazāka motivācija pašiem apgūt iemaņas darbā ar datoru, jo to neprasa darba devējs.

Datorapmācības organizācija uzņēmumā

Darba tirgū tiek pieprasīti darbinieki, kuriem nav vajadzīga papildus apmācība darba pienākumu veikšanai. Uzņēmumā uzlabojot esošos vai ieviešot jaunus IT risinājumus, tiek sagaidīts, ka darbinieks pats apgūs jaunās tehnoloģijas un sāks tās pilnvērtīgi izmantot. Lielajos uzņēmumos ir mainījies darbinieku izglītošanas politika, tomēr lielākā daļa (60%) uzņēmumu piekrīt novecojušam uzskatam, ka darbiniekam pašam jābūt jābūt, lai viņa datorprasmes būtu nepieciešamajā līmenī.

84% uzņēmumu nezina, kas ir e-apmācības, 34% labprāt to izmantotu. 54% uzņēmumu ir svarīgi, lai darbinieks savas datorprasmes apliecinātu ar sertifikātiem un diplomiem, 37% uzņēmumu pietiek ar paša kandidāta apliecinājumu.

Izglītošanu pašmācības ceļā izmanto 63% uzņēmumos, 28% apmācību veic ārējo sadarbības partneru organizētosursos, 20% uzņēmumu ar apmācību nodarbojas uzņēmuma speciālisti. 5% uzņēmumu uzskata, ka IT apmācības uzņēmumā nav nepieciešama.

Informācijas sabiedrība un datorzināšanas

Informācijas sabiedrības veidošana nav iedomājama bez pietiekamām datorzināšanām. Pētījumā noskaidrots, ka 70% strādājošo nebūs pietiekamu datorprasmju, lai pilnvērtīgi iekļautos informācijas sabiedrībā un izmantotu IT ne tikai darbavietā, bet arī personīgajā un sabiedriskajā dzīvē, saziņā ar pašvaldību, valsts iestādēm un komercstruktūrām. Taču strādājošie veido tikai daļu no visas sabiedrības un spēja izmantot IT kļūst arvien svarīgāka ikvienam, praktiski neatkarīgi no vecuma, nodarbošanās vai dzīvesvietas.

Pašvaldības un uzņēmumi iegūst no tā, ka ceļas sabiedrības informatizācijas un IT līmenis, jo rodas iespējas efektīvāk sniegt esošos un piedāvāt jaunus pakalpojumus lētākā un ērtākā veidā, uzlabojas investīciju vides novērtējums. Būtu nepieciešams pārliecināt uzņēmumu vadītājus par šī apgalvojuma patiesumu un censties to veicināt dzīvē. Kā praktiski soļi šajā virzienā būtu visos tehnikas un programnodrošinājuma investīciju projektos paredzēt atbilstošu apmācību saviem darbiniekiem.

EQUAL projekta ietvaros paredzēta apmācība tikai vienai sociālajai grupai – bezdarbniekiem. Lai apmācītu arī pārējos Latvijas iedzīvotājus, jāmeklē jaunas finansējuma iespējas. Pēc apmācības beigām tiks izsniegti sertifikāti par kursu pabeigšanu. Būtu jāpanāk, lai šie sertifikāti iegūst labu atpazīstamību un garantē labu apmācības kvalitāti. Sertifikāti kalpotu, arī kā papildus motivācija kursus veiksmīgi pabeigt un ļautu vieglāk atrast darbu.

Ar pilnu pētījuma saturu varat iepazīties LIKTA mājas lapā www.likta.lv/presei.

Par LIKTA. LIKTA – profesionāla nevalstiska organizācija, kas izveidota 1998. gadā un kuras mērķis ir veicināt informācijas sabiedrības izveidi un IKT nozares attīstību Latvijā. Plašāka informācija www.litta.lv

Kontaktpersona: Māra Jākobsone, tel. 7311821